

Dokument zasedanja

A9-0402/2023

5.12.2023

POROČILO

o evropski zgodovinski zavesti
(2023/2112(INI))

Odbor za kulturo in izobraževanje

Poročevalka: Sabine Verheyen

VSEBINA

	Stran
PREDLOG RESOLUCIJE EVROPSKEGA PARLAMENTA.....	3
OBRAZLOŽITEV	10
PRILOGA: SEZNAM SUBJEKTOV ALI OSEB, OD KATERIH JE POROČEVALKA PREJELA PRISPEVEK.....	13
INFORMACIJE O SPREJETJU V PRISTOJNEM ODBORU	14
POIMENSKO GLASOVANJE PRI KONČNEM GLASOVANJU V PRISTOJNEM ODBORU.....	15

PREDLOG RESOLUCIJE EVROPSKEGA PARLAMENTA

o evropski zgodovinski zavesti (2023/2112(INI))

Evropski parlament,

- ob upoštevanju člena 165 Pogodbe o delovanju Evropske unije,
- ob upoštevanju svoje resolucije z dne 19. septembra 2019 o pomenu evropskega zgodovinskega spomina za prihodnost Evrope¹,
- ob upoštevanju svoje resolucije z dne 2. aprila 2009 o evropski zavesti in totalitarizmu²,
- ob upoštevanju Uredbe (EU) 2021/692 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 28. aprila 2021 o vzpostavitvi programa Državljeni, enakost, pravice in vrednote ter razveljavitvi Uredbe (EU) št. 1381/2013 Evropskega parlamenta in Sveta in Uredbe Sveta (EU) št. 390/2014³,
- ob upoštevanju svoje resolucije z dne 11. novembra 2021 o evropskem izobraževalnem prostoru: skupni celostni pristop⁴,
- ob upoštevanju svoje resolucije z dne 8. marca 2022 o vlogi kulture, izobraževanja, medijev in športa v boju proti rasizmu⁵,
- ob upoštevanju svoje resolucije z dne 6. aprila 2022 o izvajanju ukrepov državljanske vzgoje⁶,
- ob upoštevanju svoje resolucije z dne 14. decembra 2022 o izvajanju nove agende za kulturo in strategije EU za mednarodne kulturne povezave⁷,
- ob upoštevanju svoje resolucije z dne 21. januarja 2021 o strategiji EU za enakost spolov⁸,
- ob upoštevanju sporočila Komisije z dne 18. septembra 2020 z naslovom Unija enakosti: akcijski načrt EU za boj proti rasizmu za obdobje 2020–2025 (COM(2020)0565),
- ob upoštevanju sporočila Komisije z dne 14. junija 2016 o spodbujanju preprečevanja radikalizacije, ki vodi v nasilni ekstremizem (COM(2016)0379),
- ob upoštevanju Evropske kulturne konvencije z dne 19. decembra 1954⁹,

¹ [UL C 171, 6.5.2021, str. 25.](#)

² [UL C 137 E, 27.5.2010, str. 25.](#)

³ [UL L 156, 5.5.2021, str. 1.](#)

⁴ [UL C 205, 20.5.2022, str. 17.](#)

⁵ [UL C 347, 9.9.2022, str. 15.](#)

⁶ [UL C 434, 15.11.2022, str. 31.](#)

⁷ [UL C 177, 17.5.2023, str. 78.](#)

⁸ [UL C 456, 10.11.2021, str. 208.](#)

- ob upoštevanju študije, opravljene za Odbor za kulturo in izobraževanje, z naslovom *European Historical Memory: Policies, Challenges and Perspectives* (Evropski zgodovinski spomin: politike, izzivi in perspektive)¹⁰,
 - ob upoštevanju študije, opravljene za Odbor za kulturo in izobraževanje, z naslovom *European Identity* (Evropska identiteta)¹¹,
 - ob upoštevanju člena 54 svojega poslovnika,
 - ob upoštevanju poročila Odbora za kulturo in izobraževanje (A9-0402/2023),
- A. ker zapletena, konfliktna in sporna preteklost Evrope predstavlja izziv in priložnost za evropsko povezovanje; ugotavlja, da dobro informirana zgodovinska zavest spodbuja medsebojno razumevanje in strpnost;
 - B. ker so v evropski zgodovini krivice na podlagi spola, prepričanja in etnične pripadnosti zakoreninjene že več stoletij, tudi v obliki antisemitizma in anticiganizma, kar je imelo posledice za Evropo in preostali svet;
 - C. ker skrbno upoštevanje zgodovine in zgodovinskih krivic pomaga v boju proti različnim oblikam nestrpnosti in neenakosti ter pri oblikovanju bolj vključujoče družbe;
 - D. ker se zgodovine nikoli ne sme relativizirati, izkrivljati ali ponarejati v politične namene;
 - E. ker zgodovinski negacionizem in druge oblike pristranskih tolmačenj zgodovine predstavljajo veliko grožnjo, s katero se podpihuje nezaupanje in porajajo spori med ljudmi in narodi ter spodkopavajo prizadevanja za zgodovinsko pravičnost in spravo;
 - F. ker je treba preteklost v zgodovinski znanosti in na političnem področju obravnavati zelo nepristransko in objektivno;
 - G. ker je v zgodovinskem spominu prisotna izrazita stopnja subjektivnosti, saj izbira tega, česa se bomo spominjali in kako bomo preteklost razlagali, vselej izhaja iz lastnih vrednostnih sodb;
 - H. ker sicer poznamo zgodovinska dejstva, utemeljena v strokovnem zgodovinskem delu, med drugim z raziskavami, poučevanjem, ohranjanjem virov in zgodovinskih obležij, ne velja pa ena sama enovita, nesporna in večna zgodovinska resnica, ki bi si jo določena skupina ali narod lahko prilastila in jo uveljavljala izključno zase ali da bi zanikala obstoj drugih ljudstev, narodov ali držav;
 - I. ker so interdisciplinarni pristopi in kontekstualizacija bistveni elementi poučevanja zgodovine, ki ga je treba povezati z evropsko državljsko vzgojo ter programi izmenjav in mobilnosti;

⁹ Glej: <https://rm.coe.int/168006457e>.

¹⁰ [Študija – European Historical Memory: Policies, Challenges and Perspectives \(Evropski zgodovinski spomin: politike, izzivi in perspektive\) \(druga izdaja\), Evropski parlament, Generalni direktorat za notranjo politiko Unije, tematski sektor B: strukturna in kohezijska politika, april 2015.](#)

¹¹ [Študija – European Identity \(Evropska identiteta\), Evropski parlament, Generalni direktorat za notranjo politiko Unije, tematski sektor B: strukturna in kohezijska politika, april 2017.](#)

- J. ker je za to, da bomo lahko Evropejci razumeli svojo preteklost in se z njo sprijaznili, se samozavestno soočili s sedanostjo in si prizadevali za skupno prihodnost, bistvenega pomena čezmejno spodbujanje kritične zgodovinske zavesti z izobraževalnimi in drugimi sredstvi;
- K. ker evropsko zgodovinsko zavest razumemo kot individualno in kolektivno sposobnost in večino za razumevanje, kritično presojo in razmišljujoče črpanje znanj iz zgodovine, ob čemer prepoznavamo neločljivo povezanost med preteklostjo, sedanostjo in prihodnostjo ter njihovo soodvisnost;

Soočanje s preteklostjo Evrope – tveganje in priložnost

1. se zaveda, da je zaradi raznolike in pogosto nasprotujoče si zgodovine evropskih narodov in držav vsako prizadevanje za obravnavo zgodovine na politični ravni težko in potencialno nevarno ter da se poskusi usmerjanja načina obeleževanja in razlage preteklosti vedno izkažejo za zahtevne;
2. poudarja potencial načela *historia magistra vitae* in meni, da so zlasti tragična obdobja in temni elementi evropske zgodovine ne le močan opomin na pretekle napake, ki se ne bi smeli ponoviti, temveč tudi poziv k skupnemu prizadevanju za demokratične in vključujoče družbe v Uniji in po svetu;
3. meni, da je za vsako demokratično politično telo nujno potrebno odgovoren, z dokazi podprt in kritičen pristop do zgodovine, ki se osredotoča na skupne evropske vrednote, če želimo sedanji generaciji in prihodnjim rodovom približati dosežke in odklone preteklosti, okrepiti samoreflektivni javni diskurz ter znotraj posameznih družbenih skupin, narodov in držav kot tudi med njimi spodbuditi razumevanje in spravo;

Politika preteklosti v Evropski uniji – kritična ocena

4. poudarja, da je treba „politiko v preteklosti“, s katero si je EU prizadevala povečati legitimnost evropskega projekta, okrepiti evropski občutek pripadnosti in spodbujati mirno sobivanje narodov celine, oceniti pošteno, z enako mero priznavanja dosežkov in obstoječih pomanjkljivosti, preveriti pa je treba tudi načine, kako se državljane EU spodbuja, da se ukvarjajo s preteklostjo;
5. priznava vrsto preteklih in sedanjih pobud na evropski ravni za spodbujanje skupnega evropskega zgodovinskega spomina, vključno z dnevom spomina na holokavst, evropskim dnevom spomina na žrtve vseh totalitarnih in avtoritarnih režimov, vzpostavitev posebnega sklopa spomina v nekdanjem programu Evropa za državljane in sedanjem programu Državljeni, enakost, pravice in vrednote, ter z različnimi resolucijami Parlamenta, kot sta z dne 2. aprila 2009 o evropski zavesti in totalitarizmu in z dne 19. septembra 2019 o pomenu evropskega spomina za prihodnost Evrope;
6. izraža zaskrbljenost, da se v Evropi, in to ne samo med Zahodno in Vzhodno Evropo, temveč tudi med nekaterimi vzhodnoevropskimi državami, še vedno pojavljata prikrita tekmovalnost in delna nezdržljivost med različnimi okviri spomina in kulturami spominjanja; poudarja, da imajo vse evropske države tako podobne kot različne izkušnje, ki so del skupne evropske zgodovine; priznava zločine, ki so jih zagrešili nacistični, fašistični in komunistični totalitarni režimi, pa tudi tiste, storjene

pod kolonializmom, in vlogo, ki so jo ti zločini imeli pri oblikovanju zgodovinskega dojemanja v Evropi; poudarja, da je treba premostiti obstoječe regionalne in ideološke razlike v zgodovinski ozaveščenosti med evropskimi državami in narodi, da bi lahko vzpostavili skupno podlago za dialog ter medsebojno razumevanje in spoštovanje;

7. priznava, da grozote preteklosti služijo kot „negativni temeljni mit“ in ustvarjajo močan smisel evropskega mirovnega projekta, vendar priznava, da ukvarjanje Unije predvsem s pripovedovanjem zgodbe o sebi z negativno noto prinaša tveganje, da se bo izoblikoval teleološki in poenostavljeni črno-beli vzorec zgodovine, ki bi lahko oviral popolnoma informirano razumevanje zapletene preteklosti Evrope in okrnil motivacijo za izpodbijanje stereotipov oziroma praznovernih nacionalnih zgodovinskih prepričanj;

Na poti k informirani zgodovinski ozaveščenosti v Evropi

8. se zaveda, da je za nastanek kritične in samoreflektivne evropske zgodovinske zavesti potrebno širše in celovitejše razumevanje evropske zgodovine, zlasti z razširitvijo fokusa sedanjih pobud za evropski spomin, ob ustreznem upoštevanju skupin, ki so bile doslej premalo zastopane, in s spodbujanjem inovativnih načinov poučevanja zgodovine;
9. poudarja, da se je treba od evropske „spominske kulture“, ki je pretežno usmerjena od zgoraj navzdol in se ukvarja z določanjem, česa naj se Evropejci spominjajo, preusmeriti h „kulturi spominjanja“, ki temelji na skupnih evropskih načelih in vrednotah, vodeni od spodaj navzgor in izhajajoč iz pobud državljanov, pri tem pa se osredotočiti na razmah dejavnosti, potrebnih za kritično preoblikovanje preteklosti na lokalni, regionalni in nacionalni in evropski ravni ter z udeležbo organizacij civilne družbe;
10. priznava ključni pomen pristopa k evropski preteklosti na podlagi temeljnih evropskih vrednot, kot so zapisane v členu 2 Pogodbe o Evropski uniji, ter etičnih in filozofskih tradicij, ki so podstava tem vrednotam, ustvarjanja polja odprtih razprav, ko bo mogoče govoriti tudi o težkih elementih nacionalnih zgodovin in bosta med evropskimi narodi in znotraj njih ter med evropskimi narodi in preostalim svetom dosežena medsebojno razumevanje in sprava;
11. meni, da je svoboda poučevanja, preučevanja in raziskovanja, med drugim s prostim dostopom do arhivov in virov, skupaj s svobodnim umetniškim izražanjem, temeljni pogoj za ustvarjanje in razširjanje nepristranskega in z dokazi podprtega znanja v demokratičnih družbah ter za kritično obravnavo zgodovine; poziva Komisijo in države članice, naj zaščitijo, tudi z evropskim mehanizmom pravne države, tiste svoboščine, ki so trenutno ogrožene, zlasti zaradi zlorabe zakonov o spominu;
12. poudarja ključno vlogo izobraževanja in poziva države članice, naj posodobijo sedanje učne načrte in metodologije poučevanja, da se težišče premakne z nacionalne zgodovine na evropsko in svetovno in se dovoli večji poudarek na nadnacionalnem zgodovinskem razumevanju, zlasti z dopuščanjem več pogledov na zgodovino ter s spodbujanjem ustreznih načinov poučevanja, pri katerih sta razmišljanje in razprava pomembnejša od prenosa znanja in kjer prevladuje splošni cilj, doseči, da se učenci naučijo „kako razmišljati“ in ne „kaj misliti“;

13. poudarja, da je za nastanek evropskega občutka pripadnosti bistvenega pomena učenje o evropskem povezovanju, zgodovini, institucijah in temeljnih vrednotah Unije ter evropskem državljanstvu; poziva k poučevanju evropske zgodovine in evropskega povezovanja, ki ju je treba obravnavati v svetovnem okviru, ter k temu, da bi evropska državljanska vzgoja postala sestavni del nacionalnih izobraževalnih sistemov; priznava prizadevanja na ravni EU, da bi izboljšali znanje o Uniji in njeni zgodovini, vključno s tako imenovanimi ukrepi Jean Monnet; poziva Komisijo in države članice, naj si prizadevajo, tudi prek delovne skupine za enakost in vrednote v okviru evropskega izobraževalnega prostora, za rezultate, ki bodo posebej obravnavali razvoj evropske zgodovinske zavesti, ter naj skupaj pripravijo priročnik EU za šolske dejavnosti, ki bo vseboval skupne smernice ter nepristranska dejstva in številke za poučevanje evropske zgodovine;
14. meni, da so šovinizem, stereotipi, asimetrije moči in strukturne neenakosti globoko zakoreninjeni v evropski zgodovini, in obžaluje, da pri poučevanju zgodovine primanjkuje večkulturnega pristopa, ki bi upošteval različnost spolov; meni, da je treba nujno obravnavati marginalizacijo žensk in drugih premalo zastopanih družbenih skupin v zgodovini, ter poziva države članice, naj v nacionalnih učnih načrtih poskrbijo za večjo ustrezno osredotočenost nanje;
15. poudarja, da mora poučevanje zgodovine potekati na interdisciplinaren in presečen način, uporabljati inovativno pedagoško prakso, osredotočeno na učenca, kot so interaktivno pripovedovanje zgodb in pristopi k učenju za vse generacije, celovit sklop virov, tehnologij in učnega gradiva, vključno s čezmejnimi in nadnacionalnimi učbeniki zgodovine in ustnim podajanjem zgodovine, ter spodbujati analitično in kritično razmišljanje;
16. priznava, da imajo učitelji osrednjo vlogo pri ustvarjanju in prenosu kompetenc, potrebnih za razumevanje in kritično oceno zgodovinskih dejstev, ter poudarja, kako pomembno je, da so učitelji deležni ustreznega usposabljanja, pa tudi stalnega strokovnega razvoja, vključno z dejavnostmi vzajemnega učenja in izmenjavo dobrih praks na nacionalni in nadnacionalni ravni; v zvezi s tem poudarja dodano vrednost učiteljskih akademij Erasmus+;
17. poziva države članice, naj učiteljem zgodovine zagotovijo prilagojeno (zgodovinsko) učno gradivo in usposabljanje, ki jim bo omogočilo, da se bolj osredotočijo na nadnacionalne vidike in večplastnost zgodovine, pridobijo znanje o ustrezni didaktiki in načelih sodobnega poučevanja ter si predvsem prizadevajo za oblikovanje samorefleksivnih mladih ljudi;
18. poudarja, da je za poučevanje zgodovine zbiranje podatkov ter primerjava in ocenjevanje metod in orodij zelo dragoceno, ter pozdravlja delo specializiranih vladnih in nevladnih organizacij, ki delujejo na tem področju, vključno z opazovalnico Sveta Evrope za poučevanje zgodovine v Evropi in Evropsko zvezo učiteljev zgodovine (EUROCLIO); poudarja, da bi moralo v opazovalnici sodelovati več držav članic EU;
19. priznava, da lahko muzeji kritično obravnavajo sporno evropsko zgodovino kot orodje za učenje o preteklosti in povečanje zgodovinske ozaveščenosti, zlasti Hiša evropske zgodovine kot vodilni projekt, za katerega bi bilo treba zagotoviti dovolj sredstev, da bi imela širši doseg med evropsko javnostjo;

20. poudarja pomen ohranjanja bogate evropske kulturne in zgodovinske dediščine ter spominskih obeležij, zlasti kot sredstva za vzpostavitev kritične zgodovinske zavesti, če se ne zlorablajo za ideološke namene, ter poudarja vlogo, ki jo lahko imajo znak evropske dediščine in neodvisne institucije, ki spodbujajo tako snovno kot nesnovno evropsko dediščino; spodbuja države članice, naj si bolj prizadevajo za opredelitev in zaščito obeležij demokratičnega spomina, zlasti tistih, ki so povezani s premalo zastopanimi skupinami; poudarja potencial, ki ga ima projekt Europeana kot evropska digitalna knjižnica, arhiv ter muzejska in izobraževalna platforma;
21. priznava potencial digitalnih medijev in vse večjo stopnjo digitalizacije v izobraževanju, hkrati pa izraža globoko zaskrbljenost, ker se digitalni kanali vse pogosteje zlorablajo za politično manipulacijo in kroženje dezinformacij, tudi o zgodovini, kot je pokazal ruski zgodovinski revizionizem, ki spremlja rusko vojno agresijo proti Ukrajini; poziva Komisijo in države članice, naj si bolj prizadevajo za izboljšanje medijske in digitalne pismenosti ter učiteljem in učencem zagotovijo ustrezna znanja in spretnosti ter orodja, ki bodo olajšala poučevanje zgodovine na podlagi dejstev ter jim omogočila prepoznavanje, kontekstualizacijo in analizo tradicionalnih in sodobnih zgodovinskih virov;
22. poudarja, da priložnosti za čezmejno učno mobilnost, ki jih ponujajo evropski programi in drugi programi mobilnosti, spodbujajo izmenjavo idej ter spodbujajo prečno in medkulturno razumevanje, kar prispeva k odpravljanju nacionalnih ovir in omogoča boljše razumevanje preteklosti in sedanosti;
23. poziva Komisijo in države članice, naj okrepijo orodja, ki so trenutno na voljo na evropski ravni za spodbujanje (samo)refleksivne evropske zgodovinske zavesti, zlasti program Erasmus+, ki podpira mobilnost in medkulturno učenje kot ključni orodji za boljše razumevanje drugih kultur in narodov, ter program Državljeni, enakost, pravice in vrednote, s katerim se podpirajo nadnacionalni projekti zgodovinskega spominjanja in se spodbuja državljanska zavzetost;
24. zahteva, da evropske institucije, države članice in države kandidatke in morebitne države kandidatke, izobraževalne ustanove in akterji civilne družbe okrepijo svoja prizadevanja, da bi spodbudili spravo, naj se vzdržijo vseh poskusov uporabe zgodovine v politične namene, ter da se v Evropski uniji in zunaj nje zoperstavijo zanikanju zgodovine; opozarja na pomen teh vidikov za prihodnje širitve Unije;

Obeti: zapuščina preteklosti in prihodnost EU

25. podpira ideal „kulture spominjanja“ in zgodovinske zavesti, temelječ na skupnih evropskih vrednotah in praksah pri obravnavanju preteklosti, ki se hkrati izogiba vsakršnemu neupravičenemu izenačevanju ali poenostavljanju zgodovine;
26. izraža upanje, da se bo na nacionalni ravni skozi kritično samorefleksijo do zgodovine in zgodovinske odgovornosti oblikoval res pravi evropski refleksivni diskurz o preteklosti celine, znotraj katerega se zgodovina ne bo zlorabljala za oblastno-politične namene in izraža upanje, da bo na podlagi skupnega zgodovinskega dela nastala skupnost evropskih narodov;

27. predvideva, da bodo kolektivni spomini sčasoma prispevali k evropski javni sferi in se v njej združili, da se bodo različne kulture spominjanja med seboj dopolnjevale in ne tekmovala ter da bo ukvarjanje z zgodovino postalo vprašanje državljanskega delovanja, ne pa političnega;

o

o o

28. naroči svoji predsednici, naj to resolucijo posreduje Svetu in Komisiji.

OBRAZLOŽITEV

To poročilo¹ temelji večinoma na ugotovitvah dveh študij, ki ju je naročil Odbor Evropskega parlamenta za kulturo in izobraževanje, z naslovoma *European Historical Memory: Policies, Challenges and Perspectives* (Evropski zgodovinski spomin: politike, izzivi in perspektive) ter *European Identity* (Evropska identiteta)², in v središče postavlja koncept „zgodovinske zavesti“.

Temeljna vrednost „zgodovinske zavesti“ izhaja iz temeljne predpostavke, da poznavanje zgodovine ni le vrednota sama po sebi, je tudi vir našega pojmovanja sedanjosti in naše vodilo pri oblikovanju prihodnosti.

Seveda imamo zaradi zgodovinske zavesti možnost, da lažje razlagamo preteklost, hkrati pa tudi bolje razumemo, kdo smo in kje se nahajamo v času. Rečeno drugače, z zgodovinsko zavestjo si ne pomagamo le pri razvijanju občutljivosti do preteklosti in njenega razumevanja, pač pa pridobivamo samozavedanje o tem, kdo smo kot Evropejci v odnosu do zgodovine.

Vendar pa kritični pregled preteklosti ne sme biti omejen na poudarjanje žrtev avtoritarnih in totalitarnih režimov; vnovič se morajo oceniti vse temne strani evropske zgodovine, vključno s kolonializmom, rasizmom, kršitvami človekovih pravic in zgodovinskimi krivicami na podlagi spola.

Zato je to poročilo Evropskega parlamenta o „evropski zgodovinski zavesti“ sestavljeno iz štirih delov:

- V prvem delu (Soočanje s preteklostjo Evrope – tveganje in priložnost) se priznava pomen odgovornega in kritičnega obravnavanja zgodovine kot nujnega pogoja, saj je učenje iz preteklosti neizogibno potrebno
- V drugem delu (Politika preteklosti v Evropski uniji – kritična ocena) je poudarjena nevarnost gojenja teleološke in poenostavljene pripovedi o zgodovini, ko grozote preteklosti služijo kot „negativni temeljni mit“ za evropsko povezovanje.
- V tretjem delu (Na poti k informirani zgodovinski ozaveščenosti v Evropi) si prizadevamo za razvoj dobro informirane zgodovinske zavesti v Evropi in opisujemo možne poti za dosego tega cilja.
- Četrty in zadnji del (Obeti: zapuščina preteklosti in prihodnost EU) vključuje zamisel o novi „kulturi spominjanja“, ob kateri se bo razvijala zgodovinska zavest, temelječa na skupnih evropskih vrednotah in praksah.

1. Soočanje s preteklostjo Evrope – tveganje in priložnost

¹ Obrazložitev, priložena temu poročilu Odbora Parlamenta za kulturo in izobraževanje, je bila nekoliko spremenjena po glasovanju v odboru 28. novembra 2023 in umiku prvotno imenovanega poročevalca.

² Prutsch, Markus J. (2015 [druga izdaja]). *European Historical Memory: Policies, Challenges and Perspectives* (Evropski zgodovinski spomin: politike, izzivi in perspektive). Bruselj: Evropski parlament, Generalni direktorat za notranjo politiko Unije; Prutsch, Markus J. (2017 [druga izdaja]). *European Identity* (Evropska identiteta). Bruselj: Evropski parlament, Generalni direktorat za notranjo politiko Unije.

Kot je večkrat pravilno opozoril Jacques Delors, se evropski državljani „ne morejo zaljubiti v enotni trg“ (1989)³. Za to, da bi razvili občutek skupne pripadnosti, se moramo ukvarjati s kolektivnim spominom, saj le-ta tvori in utrjuje osrednji vidik skupinske identitete.

Enega posebnega evropskega kolektivnega spomina pač ni. V spominu narodov in ljudstev, ki sestavljajo EU, ostajajo vojne, spopadi in spori. Za oblikovanje kolektivnega spomina se moramo zato prepustiti procesu *Vergangenheitsbewältigung* (sprijazniti se s preteklostjo/delati na preteklosti), predvsem kritično in smiselno popraviti preteklost tako na ravni držav članic kot na ravni EU.

2. Politika preteklosti v Evropski uniji – kritična ocena

Zgodovinsko gledano Evrope ne bi smeli obravnavati kot homogeno civilizacijo in geopolitični prostor, kot je Norbert Elias ugotovil že leta 1939.⁴ Končni cilj evropskih politik spomina ne sme biti razvijanje namišljenega občutka skupne preteklosti, temveč jasna usmeritev za prihodnost EU in krepitev skupnega občutka evropske pripadnosti.

Giorgio Agamben upravičeno trdi, da ideja Evrope, če ima kakršen koli pomen, temelji na dejstvu, da Evropejci „lahko do svoje resnice pridejo le s soočenjem s preteklostjo, le z obračunavanjem s svojo zgodovino“.⁵

Nedvomno so si v EU zavestno prizadevali, da bi se spoprijeli s težavnimi preteklostmi Evrope; se ukvarja s spominskim delom in za doseg tega cilja namenja znatna sredstva.

Čeprav je preteklost pogosto omenjena v uradnih razpravah EU, pa ta „težka preteklost“ na evropski ravni še ni bila obravnavana dovolj široko in poglobljeno.

3. Na poti k informirani zgodovinski ozaveščenosti v Evropi

Pot k informirani zgodovinski zavesti v Evropi se začne z izogibanjem temu, da bi gradili evropski kolektivni spomin le na en sam negativnem temeljnem mitu, saj to ovira kritično presojo preteklosti.

Evropska unija je skupnost usode (*Schicksalsgemeinschaft*), ki jo je treba razumeti kot tako in ne kot skupnost enega skupnega kolektivnega spomina. Tako je treba gledati na „zgodovinsko pot“ Evropejcev.

V tem se skriva pomen zgodovinske zavesti: je ustrezno orodje, ki nam pomaga konceptualizirati, kako razumemo zgodovino in kako se do nje obnašamo; pomaga nam priznati zgodovinskost naših okoliščin. Z drugimi besedami, v obliki zgodovine nam služi pri razvoju sposobnosti razlaganja in prepoznavanja preteklosti. Zaradi zgodovinske zavesti se

³ Delors, Jacques (1989). *Statement on the broad lines of Commission policy presented by Jacques Delors, President of the Commission, to the European Parliament and reply to the ensuing Parliamentary debate* (Izjava o splošnih smernicah politike Komisije, ki jo je predsednik Komisije Jacques Delors predstavil Evropskemu parlamentu, in odgovor na parlamentarno razpravo, ki je sledila). Luksemburg: Urad za uradne publikacije Evropskih skupnosti (Bilten Evropskih skupnosti; Dodatek 1/89), str. 6.

⁴ Glej Elias, Norbert (1939). *Über den Prozeß der Zivilisation* (2 vols.) (O procesu civilizacije (2 zv.)). Basel: Verlag Haus zum Falken.

⁵ Agamben, Giorgio (2019 [1942]). *Creation and Anarchy: the Work of Art and the Religion of Capitalism* (translated by Adam Kotsko) (Stvaritev in anarhija: delo umetnosti in religija kapitalizma (prevedel Adam Kotsko)). Stanford, Kalifornija: Stanford University Press, str. 8.

krepi zmožnost uporabe izkušenj ter osmišljanja sodobnih situacij in identifikacij⁶. „Zgodovina“ ni vsota preteklih dejstev, temveč pomen, ki nastane po konceptualizaciji in predelavi dejstev. Domnevno je zgodovina „samospoznanje“.

4. Obeti: zapuščina preteklosti in prihodnost EU

Spominsko delo na ravni EU ne sme potekati z mehko silo za izrabo političnih stališč ali obrambo političnih interesov. Namesto tega sta premislek o zgodovini in z njo povezano delo oblika orientacije v odnosu do sedanjosti in prihodnosti⁷. Zato bi moral biti glavni namen študija zgodovine oblikovanje zgodovinske zavesti kot kolektivne in individualne zmožnosti.

Na splošno v poročilu zagovarjamo ideal „kulture spominjanja“ in zgodovinske zavesti, ki temelji na skupnih evropskih vrednotah in praksah pri obravnavanju preteklosti, obenem pa smo se vsakršnemu poenostavljanju zgodovine tudi izognili.

⁶ Popa, Nathalie (2023). *How Meaning Making Cultivates Historical Consciousness: Identifying a Learning Trajectory and Pedagogical Guidelines to Promote It* (Kako ustvarjanje pomena spodbuja zgodovinsko zavest: učna pot in pedagoške smernice za njeno spodbujanje). V: *The Social Studies* 114:4, str. 139–159, tukaj str. 142f.

⁷ Nordgren, Kenneth (2019). *Boundaries of Historical Consciousness: a Western Cultural Achievement or an Anthropological Universal* (Meje zgodovinske zavesti: dosežek zahodne kulture ali antropološka univerzalija). V: *Journal of Curriculum Studies* 51:6, str. 779–797, tukaj str. 791.

**PRILOGA: SEZNAM SUBJEKTOV ALI OSEB,
OD KATERIH JE POROČEVALKA PREJELA PRISPEVEK**

Poročevalka kot izključno pristojna izjavlja, da ni prejela nobenega prispevka od subjektov ali oseb, ki bi jih bilo treba navesti v tej prilogi v smislu člena 8 Priloge I Poslovnika. Po umiku poročevalca je 28. novembra 2023 funkcijo poročevalca prevzel predsednik odbora .

Subjekt in/ali oseba
N/A.

INFORMACIJE O SPREJETJU V PRISTOJNEM ODBORU

Date adopted	28.11.2023
Izid končnega glasovanja	+ : 19 - : 7 0 : 1
Poslanci, navzoči pri končnem glasovanju	Asim Ademov, Andrea Bocskor, Ilana Cicurel, Laurence Farreng, Tomasz Frankowski, Catherine Griset, Sylvie Guillaume, Hannes Heide, Irena Joveva, Petra Kammerevert, Niyazi Kizilyürek, Niklas Nienaaß, Rob Rooken, Marcos Ros Sempere, Monica Semedo, Andrey Slabakov, Michaela Šojdrová, Sabine Verheyen, Theodoros Zagorakis, Milan Zver
Namestniki, navzoči pri končnem glasovanju	João Albuquerque, Ibán García Del Blanco, Chiara Gemma, Łukasz Kohut, Marcel Kolaja, Emmanuel Maurel, Wolfram Pirchner

**POIMENSKO GLASOVANJE PRI KONČNEM GLASOVANJU
V PRISTOJNEM ODBORU**

19	+
PPE	Ademov Asim, Frankowski Tomasz, Pirchner Wolfram, Sojdrová Michaela, Verheyen Sabine, Zagorakis Theodoros
Renew	Cicurel Ilana, Farreng Laurence, Joveva Irena, Semedo Monica
S&D	Albuquerque João, García Del Blanco Ibán, Guillaume Sylvie, Heide Hannes, Kammerevert Petra, Kohut Lukasz, Ros Sempere Marcos
Verts/ALE	Kolaja Marcel, Nienaß Niklas

7	-
ECR	Gemma Chiara, Rooker Rob, Slabakov Andrey
ID	Griset Catherine
NI	Bocskor Andrea
The Left	Kizilyürek Niyazi, Maurel Emmanuel

1	0
PPE	Zver Milan

Uporabljeni znaki:

+ : za

- : proti

0 : vzdržani